

Review Article

Meta-Analysis of the Impact of Social Capital on the Economic-Social Integration of Iranian Immigrants

Seyed Ahmad Mir Mohamad Tabar^{1*} , Maryam Sohrabi² ¹ Assistant Professor, Department of Sociology, Arak University, Arak, Iran.² PhD in Sociology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 08 March 2025
 Accepted: 27 July 2025
 Published: 15 October 2025

Keywords:

Socio-economic integration,
 Iranian immigrants,
 Social capital,
 Social participation,
 Network of relationships.

ABSTRACT

The rise in international migration, driven by urbanization, improved transportation, and disparities in global development, has made immigrant integration an increasingly critical concern. Given the extensive and diverse body of research conducted in this area, a meta-analysis is needed to synthesize and consolidate the existing findings. The present study addresses the following question: Which dimensions of social capital most significantly influence the socio-economic integration of Iranian immigrants? To address this question, a meta-analytic approach was employed. The statistical population included all valid scientific articles on immigrant integration published between 2000 and 2024. Ultimately, 26 studies were selected for analysis using the Comprehensive Meta-Analysis software (CMA2). The results demonstrate that, compared to other variables, education, social participation, and network of relationships have the greatest effect on the integration of Iranian immigrants. The effect size for the relationship between education and integration across the reviewed studies is approximately 0.25, while the effect sizes for social participation and network of relationships are 0.22 and 0.16, respectively. Generally, these findings suggest that greater endowments of social capital correspond to more successful socio-economic integration for Iranian immigrants.

Introduction

Integration is a process through which individuals who are new to a society become incorporated into the host community. The successful integration of immigrants ultimately leads to the formation of a social structure that transcends isolated individuals. This process is inherently two-way, requiring efforts from both immigrants and native residents. Integration has been defined in multiple ways. Generally, it means that immigrants are afforded equal opportunities and rights to participate in the host society as native citizens. This definition often emphasizes the unequal power dynamic between immigrants and the native majority, recognizing that host society institutions and responses to newcomers are often more influential than immigrants' own actions (Pasetti, 2014). When integration fails, the resulting inequality in the destination society can cause significant friction. This lack of proper integration

*Corresponding author: Seyed Ahmad Mir Mohamad Tabar. Assistant Professor, Department of Sociology, Arak University, Arak, Iran.

E-mail addresses: a-mirmohamadtabar@araku.ac.ir

E-ISSN: 2008-3742/© Population Association of Iran. This is an open access article under the CC BY 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Cite this article:

Mir Mohamad Tabar, S. A., Sohrabi, M. (2025), Meta-Analysis of the Impact of Social Capital on the Economic-Social Integration of Iranian Immigrants. *Journal of Population Association of Iran*, 20 (39), 233-251

<http://doi.org/10.22034/jpai.2025.2055371.1402>

can lead to dissatisfaction and frustration among native residents in areas receiving immigrants, which may, in turn, fuel anti-immigrant political movements. Moreover, the rapid and often unseen influx of large numbers of immigrants poses major challenges for urban planners. This frequently results in the informal settlement of these groups in impoverished neighborhoods and slums. Urban policies must therefore decide between perpetuating marginalization in peripheral areas or facilitating integration into the city's core socio-economic systems (Omidvar, 2016). Given the importance of this issue, this study aims to investigate the impact of social capital elements on the socio-economic integration of Iranian immigrants using a meta-analysis approach.

Methods and Data

The method employed in this research is meta-analysis. This study first utilized a systematic review approach to examine the research period, methodologies, indicators of immigrant integration, and related variables. Following this review, the effect size for each variable was calculated. The sampling frame included studies published between 2000 and 2024 on Iranian immigrant integration. Searches were conducted across article indexing databases such as Sage, Taylor & Francis, ScienceDirect, PubMed, Wiley, and Springer, using the keywords: "economic integration of Iranian immigrants," "social integration of Iranian immigrants," and "social capital of Iranian immigrants".

The inclusion criterion for studies was explicitly addressing social capital and Iranian immigrant integration in the article title. Initially, 41 articles were identified. This number was then refined by considering the relevance of the full article text to Iranian immigrant integration and the availability of necessary data for effect size calculation. Ultimately, 26 articles were selected for meta-analysis.

In the data extraction phase, the crucial information required for effect size calculation. This included the correlation coefficient, the sample size, and the direction of the relationship from each reviewed study. Effect sizes for social capital variables influencing immigrant integration were then calculated using the Comprehensive Meta-Analysis software (CMA2). Finally, Cohen's (1977) table was used to interpret the effect sizes.

Findings

Based on the heterogeneity test results, random-effects models were required for all variables except the network of relationships. Random-effects results show that the relationship between education and immigrant integration across 19 studies is 0.25, classified as low according to Cohen (1977). The relationship between social participation and integration is 0.22 across nine studies, also low. The fixed-effects size for network of relationships and integration is 0.16, classified as low. The random-effect size for social trust and integration and is 0.14 across three studies, also low. Lastly, the effect of age on integration indicate a random-effects size of -0.13, also low.

The results of the meta-regression show that the regression coefficient for the publication year on the education-integration effect size is -0.13 . This indicates that as publication year increases (2000-2024), the education-integration effect size decreases by 0.13. For social participation, each one-year increase reduces the effect size by 0.08. For age, the regression coefficient is -0.03 , meaning each year reduces the effect size by 0.03. The coefficient of determination (R^2) shows that publication year explained most variance in the education-integration effect size, followed by social participation, with the least variance explained for age.

Discussion and Conclusion

Regarding the observed reduction in the effect sizes of education, social participation, and age on Iranian immigrant integration over time, it is crucial to note that the imposition of severe economic sanctions on Iran since 2012 fundamentally altered immigrant profiles and their integration trajectories. This shift is evident when comparing the periods 2000–2012 and 2013–2024. Prior to 2012, Iranian immigration flows were relatively rational and predictable. The majority of these immigrants were highly university-educated and financially well-off. Consequently, their higher education and social participation generally facilitated more successful integration into host societies.

However, after 2012, the intensification of comprehensive sanctions against Iran accelerated and diversified Iranian emigration. The consequences of these sanctions included problems with oil sales, reduced national income,

---

risky international exchanges, declining domestic production, and rising unemployment. Alongside these severe economic difficulties, an atmosphere of despair and uncertainty permeated society, prompting broader segment of the population to migrate. Naturally, not all of these new immigrants possessed adequate levels of education or social participation, which significantly diluted the positive impact of these variables on integration process in the post-2012 period.

مقاله مروری

فرا تحلیل تاثیر سرمایه اجتماعی بر ادغام اقتصادی-اجتماعی مهاجران ایرانی

سیداحمد میرمحمدتبار^{۱*}، مریم سهرابی^۲ ^۱ استادیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه اراک، اراک، ایران.^۲ دانش‌آموخته دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

با گسترش شهرنشینی، بهبود وضعیت حمل‌ونقل و سطح توسعه‌یافتگی متفاوت در مناطق مختلف جهان، مهاجرت‌های بین‌المللی افزایش پیدا کرده و متعاقب آن، پدیده ادغام مهاجران، اهمیت ویژه‌ای یافته است. در سال‌های اخیر، با در نظر گرفتن فراوانی و تنوع تحقیقات انجام شده در زمینه ادغام مهاجران، نیاز به انجام تحقیقات ترکیبی مثل فراتحلیل در این حوزه احساس می‌شود. اصلی‌ترین سؤال پژوهش حاضر این است که چه عناصری از سرمایه اجتماعی در تحقیقات پیشین بیشترین تاثیر را بر ادغام مهاجران ادغام اقتصادی-اجتماعی ایرانی دارد؟ روش تحقیق پژوهش حاضر، فراتحلیل است. جامعه آماری تحقیق همه مقالات معتبر علمی هستند که در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ با موضوع ادغام مهاجران منتشر شدند. در نهایت ۲۶ تحقیق انتخاب و مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد که به نسبت سایر متغیرها، متغیرهای تحصیلات، مشارکت اجتماعی و شبکه روابط، تاثیر بیشتری بر ادغام مهاجران ایرانی دارند. رابطه تحصیلات و ادغام مهاجران ایرانی در تحقیقات مرور شده حدود ۰/۲۵ به دست آمد. نتایج اندازه اثرات نشان می‌دهد که رابطه مشارکت اجتماعی و ادغام مهاجران ایرانی، معادل ۰/۲۲ است. رابطه شبکه روابط و ادغام مهاجران ایرانی معادل ۰/۱۶ است. به‌طور کلی می‌توان بیان کرد که هرچه عناصر سرمایه اجتماعی مهاجران ایرانی غنی‌تر باشد، ادغام اقتصادی-اجتماعی آن‌ها نیز موفق‌تر خواهد بود.

دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۸

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۰۶

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۷/۲۳

واژگان کلیدی:

ادغام اقتصادی-اجتماعی،

مهاجران ایرانی،

سرمایه اجتماعی،

مشارکت اجتماعی،

شبکه روابط اجتماعی..

مقدمه و بیان مسئله

انگیزه‌های اقتصادی به‌عنوان یکی از عوامل کلیدی در مهاجرت بین‌المللی شناخته می‌شوند. با افزایش مهاجرت در دهه‌های اخیر در کشورهای میزبان، ادغام مهاجران به یکی از دغدغه‌های اصلی دولت‌ها، سیاست‌گذاران، دانشگاهیان، عموم مردم تبدیل شده است. این نگرانی‌ها طیف وسیعی از مسائل را در برمی‌گیرد. خود مهاجران نگران نابرابری و آسیب‌های اساسی هستند که در بازار کار تجربه می‌کنند، همان‌طور که با نرخ بالای بیکاری و کار کم مهارت تجربه شده توسط مهاجران و فرزندان مهاجران نشان داده می‌شود. دولت‌ها نگران این هستند که مهاجران به زندگی موازی در جوامع جدا از جامعه میزبان بپردازند و در نتیجه نتوانند ارزش‌ها و هنجارهای جامعه میزبان را درونی کنند (Heath et al., 2019).

*نویسنده مسئول: سیداحمد میرمحمدتبار. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه اراک، اراک، ایران.

رایانامه: a-mirmohamadtabar@araku.ac.ir

استناد به این مقاله: میرمحمدتبار، سیداحمد و سهرابی، مریم (۱۴۰۴). فراتحلیل تاثیر سرمایه اجتماعی بر ادغام اقتصادی-اجتماعی مهاجران ایرانی، نامه انجمن جمعیت‌شناسی

ایران، ۲۰ (۳۹) ۲۳۳-۲۵۱. <http://doi.org/10.22034/jpai.2025.2055371.1402>

ادغام جریانی است که طی آن افرادی که در یک جامعه، جدید هستند^۱ به بخشی از جامعه موردنظر تبدیل می‌شوند. ادغام مهاجرین منجر به شکل‌گیری ساختاری نوینی خواهد شد که ورای موجودیت تک‌تک افراد است. این امر خاطر نشان می‌سازد این واحد جمعی مشخص متضمن یک فرایند دوجانبه از سوی مهاجرین و افراد بومی است. ادغام به طرق متعددی تعریف شده است. ادغام به این معناست که به مهاجران به همان اندازه افراد بومی جامعه اجازه و فرصت مشارکت در جامعه میزبان داده شود. در این تعریف با تأکید بر رابطه نابرابر قدرت بین مهاجران و بومیان که اکثریت جامعه را تشکیل می‌دهند، خاطر نشان می‌سازد جامعه میزبان و ساختار نهادی آن و نیز واکنشی که در قبال مهاجران دارد بسی مؤثرتر از مهاجران است (Pasetti, 2014). ادغام اقتصادی به معنای قرارگیری گروه‌های جمعیتی در نظام اجتماعی شهر (روابط و امکانات آموزشی و دسترسی به خدمات) و جایابی گروه‌های جمعیتی در نظام اقتصادی شهر (وضعیت دسترسی به فرصت‌های شغلی و موقعیت در بازار کار) است. مهارت‌ها و تجارب کاری که مهاجران با خود به بازار کار می‌آورند، فراهم بودن شغل برای مهاجران کارگر و میزان تناسب درآمد آن‌ها با مهارت‌هایی که دارند از جنبه‌های کلیدی ادغام اقتصادی هستند (Cadena et al., 2015). منظور از ادغام زندگی گروه‌های گوناگون در جامعه مقصد در کنار همدیگر با هدف تشکیل یک جمعیت منسجم و یکپارچه است. ادغام به مواردی مربوط می‌شود که برای شکل‌گیری یک جامعه پویا و عادلانه ضروری هستند. در این جامعه، تمامی افراد، بدون توجه به نژاد، جنسیت، زبان و دین، قادرند به‌طور کامل و در شرایطی برابر حقوق و وظایف خود را ایفا کنند و با دیگران مشارکت نمایند. ادغام اجتماعی شامل روابط اجتماعی مهاجران، اندازه شبکه ارتباطی آنها (تعداد دوستان و خویشاوندان) و میزان تعامل‌شان با این افراد است. شبکه روابط پویای یک مهاجر حکایت از وضعیت او در سلسله‌مراتب جامعه و یا بالعکس، منزوی بودن او دارد (Schwarzer et al., 1994). همچنین بلاو و همکاران (۲۰۱۱) بیان می‌کنند که ادغام اجتماعی-اقتصادی مهاجران به دسترسی مهاجران به امکانات رفاهی و تحصیلی، میزان تحصیلات و مهارت‌آموزی، شیوه‌های ازدواج و فرزندآوری و حضور در بین نیروهای کار جامعه مقصد مهاجرت مربوط می‌شود. همچنین به میزان پذیرش آداب و رسوم و هنجارهای جامعه مقصد توسط مهاجران هم اشاره دارد.

نابرابری در جامعه مقصد که متولد از بطن مهاجرت و عدم ادغام درست مهاجرین است، بومیان مناطق مهاجرپذیر را با مسئله نارضایتی و سرخوردگی مواجه می‌سازد و خود منجر به جریانات سیاسی و جنبش‌های پس‌زننده و دافعانه^۲ می‌شود. سرعت مهاجرت مهاجرانی که به تعداد زیاد و بعضاً غیرملموس وارد شهر می‌شوند، برنامه‌ریزان شهری را با چالش روبرو می‌کند و نتیجه چنین امری سکنی‌گزینی غیررسمی این گروه‌ها در محلات فقیرنشین و زاغه‌ها^۳ است. سیاست‌های شهری در جوامع مختلف یا منجر به استمرار حضور آن‌ها در زاغه‌ها و حاشیه شهر شده و یا به آن‌ها کمک می‌کند تا وارد بدنه اصلی شهر شده و در نظام‌های اجتماعی اقتصادی شهر ادغام شوند (Omidvar, 2016). اگر برنامه‌ریزی‌های شهری برای ادغام مهاجرین با شکست مواجه شود شاهد رشد مشاغل غیررسمی و نیز تسری فقر از مراکز شهرها به حومه و حاشیه شهر خواهیم بود ادغام فرایندی با چشم‌انداز سیاست‌گذارانه برای گروه‌های جمعیتی و فرهنگی وارد به یک شهر میزبان است و عدم توجه به جنبه سیاست‌گذارانه در روبرو شدن با ورود مهاجرین منجر به زوال تدریجی فیزیکی و فرهنگی شهر خواهد شد. عمده مهاجرینی که از مناطق توسعه‌نیافته و کم‌برخوردار با اهداف اقتصادی و شغلی به یک کلان‌شهر مهاجرت می‌کنند به دلیل نداشتن مهارت و تخصص خاص و نیز سرمایه کافی در بخش رسمی اقتصاد شهری جذب نشده و به مشاغل غیررسمی روی می‌آورند. از این‌رو ادغام گروه‌های مهاجر در نظام اجتماعی و اقتصادی شهر به توسعه پایدار، مشارکت فعال گروه‌ها، پیوند گروه‌های مختلف با تمامیت جامعه میزبان و اتصال صحیح و بارور به بدنه اقتصادی شهر و پذیرش مهاجرین از سوی جامعه میزبان منجر خواهد شد (Algan et al., 2010).

گزارش سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۴ (۲۰۲۲) و بانک جهانی^۵ (۲۰۲۱) نشان می‌دهد حدود ۲/۲ میلیون ایرانی در سراسر دنیا به‌عنوان مهاجر وجود دارند. این در حالی است که این میزان در سال‌های ۲۰۰۰ و ۲۰۱۰ به ترتیب ۱/۱ و ۱/۵ میلیون بوده است. کشورهای امارات، آمریکا، کانادا، آلمان و ترکیه به ترتیب بیشترین مقاصد مهاجرت ایرانی‌ها هستند (تکاوران، ۱۴۰۲).

^۱ کسانی که بیش از دو یا سه نسل از حضور آنها در آن جامعه نگذشته باشد.

^۲ Rejectionist Movement

^۳ Slums and informal housing

^۴ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development)

^۵ World Bank

آمارها حکایت از این دارد که مهاجرت ایرانیان به کشورهای مختلف دنیا افزایش پیدا کرده است و این روند در سه دهه اخیر بیشتر هم شده است.

یکی از مسائلی که ذهن متخصصان حوزه مهاجرت و ادغام را مشغول کرده است، میزان ادغام مهاجران ایرانی در کشورهای مقصد است. برای برخی از این مهاجران، باتوجه به فرهنگ پر بار و هویت‌های محلی (ملی و مذهبی) قوی خود، فرایند ادغام ممکن است با چالش‌هایی همراه باشد. همچنین سطح سرمایه انسانی و اجتماعی تمامی مهاجران ایرانی یکسان نیست که این امر مشارکت آن‌ها در بازار کار کشورهای مقصد را با تردید مواجه می‌سازد (سهرابی و همکاران، ۱۴۰۱).

مطالعات انجام شده توسط محققان ایرانی یا مطالعات متمرکز بر ایران در مورد مهاجران ایرانی در خارج از کشور، عموماً نشان‌دهنده سطح نسبتاً بالایی از سرمایه فرهنگی و اقتصادی انباشته شده در بین این جمعیت است. این مهاجران با تعدد ارتباط با ایران از طریق سفر خودشان یا آشنایان نزدیک‌شان، پایبندی به ارزش‌ها و سنت‌های ایرانی را در خود زنده نگه داشته‌اند. این زنده نگه داشتن ارزش‌ها و سنت‌ها در برخی موارد به حدی است که تا نسل سوم هم ادامه دارد. علاوه بر این، ایده بازگشت به کشور خود همواره مورد توجه مهاجران و سیاست‌گذاران داخلی بوده است. وضعیتی که مهاجران ایرانی با آن مواجه هستند، شرایط تقریباً پایداری را برای این گروه ایجاد می‌کند و فرهنگی منحصربه‌فرد را به وجود می‌آورد که با تمایل و تلاش برای ارتباط مجدد با ریشه‌های خود، هویت‌های دوگانه یا چندگانه، فرهنگ غربت و همچنین ترکیبی از فرهنگ، تاریخ و جغرافیای مهاجرت مشخص می‌شود که همگی توسط تعاملات در مسیرهای مختلف بین مبدأ و مقصد آنها شکل می‌گیرند (میرزایی، ۱۳۹۹). مطالعات پراکنده‌ای که با موضوع مهاجران ایرانی خارج از کشور توسط پژوهشگران ایرانی یا ایران پژوهان صورت گرفته، عموماً نمایانگر سطح نسبتاً بالای انباشت سرمایه‌های فرهنگی و اقتصادی آنها است. این مهاجران از راه سفرهای متعدد به ایران و همچنین سفر خویشان نزدیک‌شان به خارج از ایران و همین‌طور از طریق موج گسترده‌ای از ادبیات، فعالیت‌های فرهنگی، علمی، رسانه‌ای و غیره پیوندهای خود را با سرزمین مادری حفظ کرده است. اکثر مشاهدات و تحقیقات مبین آن است که تعلق هویتی مهاجران ایرانی به فرهنگ مادری آن‌چنان قوی است که حتی تا نسل سوم نیز ادامه داشته است. همچنین موضوع بازگشت این افراد به کشور همواره در ذهن مهاجران و همچنین سیاست‌گذاران داخلی مطرح بوده است. این وضعیت مهاجران ایرانی، برای این جماعت از ایرانیان، موقعیتی تقریباً پایدار است که طبیعتاً فرهنگ به خصوصی را می‌آفریند: تمایل و کوشش برای بازشناسی ریشه‌ها، هویت‌های دو یا چندگانه، فرهنگ غربت‌نشینی و همچنین فرهنگ، تاریخ و جغرافیای مهاجرت، روابطی که در طول محورهای متفاوت میان سرزمین مبدأ و مقصد به وجود آمده و تحول یافته است (میرزایی، ۱۳۹۹). وضعیت پیوند با ریشه‌ها و فرهنگ ایرانی و زیست در فرهنگ غربی باعث دوگانگی در وضعیت ادغام مهاجران ایرانی، به‌خصوص ادغام اجتماعی، می‌شود که نیاز به بررسی وضعیت ادغام مهاجران ایرانی را دوچندان می‌کند. در بین عوامل تأثیرگذار، سرمایه اجتماعی مورد توجه قرار گرفت؛ چون می‌تواند نشانگر فرهنگ ایرانی در برقراری ارتباط، کمک و اعتماد به دیگران باشد و از این طریق بر وضعیت ادغام اقتصادی-اجتماعی آن‌ها تأثیر بگذارد؛ بنابراین، بررسی میزان ادغام مهاجران ایرانی و عوامل مؤثر بر آن از اهمیت بالایی برخوردار است.

این موضوع باعث شده تا پژوهشگران اجتماعی در سال‌های اخیر به مسئله ادغام مهاجران، به‌ویژه مهاجران ایرانی، علاقه‌مند شوند و برنامه‌های پژوهشی مشخصی حول این موضوع شکل بگیرد. مطالعات انجام‌شده در این زمینه نیز نشان‌دهنده توجه محققان به مسئله ادغام بوده است. واقعیت این است که این حوزه در چند سال اخیر مورد توجه بسیاری از محققان قرار گرفته و صاحب‌نظران سعی داشته‌اند تا با نگاهی علمی به موضوع ادغام مهاجران بپردازند. تمرکز بر موضوع ادغام موجب افزایش تحقیقات علمی در این حوزه طی چند دهه گذشته شده است؛ به‌گونه‌ای که جامعه علمی اکنون دارای اطلاعات وسیع و انبوهی درباره ابعاد مختلف آن شده است. در این حوزه، به دلیل تعدد تحقیقات موجود و تنوع عوامل مؤثر بر ادغام، نوعی آشفتگی و ابهام درباره عامل یا عوامل کلیدی مؤثر بر ادغام وجود دارد؛ لذا در تحقیق حاضر تلاش شده تا با بررسی دقیق تحقیقات صورت‌گرفته در این زمینه، نتایج آنها به‌صورت نظام‌مند ارائه گردد تا نتیجه‌گیری کلی درباره تأثیر عناصر سرمایه اجتماعی بر ادغام مهاجران فراهم شود. در این پژوهش با بهره‌گیری از اصول و قواعد روش‌شناسی فراتحلیل^۱، کاربرد این روش در خصوص تحقیقات انجام‌شده پیرامون ادغام مهاجران مورد بررسی قرار گرفته است و سعی شده پاسخ سؤالاتی مطرح گردد که چه عناصری از سرمایه اجتماعی بیشترین تأثیر را بر ادغام اقتصادی-اجتماعی مهاجران ایرانی دارند؟ تفاوت این تحقیق با تحقیقات پیشین درباره ادغام مهاجران ایرانی این است که آن‌ها به‌صورت منفرد و مقطعی

¹ Meta-analysis

در یک جامعه یا کشور خاص وضعیت ادغام مهاجران ایرانی را بررسی کرده‌اند و این تحقیق با روش فراتحلیل نتایج آن تحقیقات منفرد را به‌عنوان داده مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد و یک نتیجه‌گیری کلی از تاثیر عناصر سرمایه اجتماعی بر ادغام اقتصادی- اجتماعی مهاجران ایرانی در کشورهای مختلف ارائه می‌دهد. باید بیان کرد که مطالعه حاضر بیشتر بر بخش روش تأکید دارد، چرا که طبق نظر برخی صاحب‌نظران (Card, 2011). در بیشتر موضوعات جامعه‌شناسی نیاز به انجام تحقیق جدید نیست و باید از مطالعات مرور و ترکیبی برای دستیابی به یک نتیجه منسجم استفاده کرد که این نتیجه توسط روش فراتحلیل محقق خواهد شد (نوغانی و میرمحمدتبار، ۱۳۹۶: ۵). با توجه به این موارد برای غلبه بر برخی تضادها در حوزه تاثیر سرمایه اجتماعی بر ادغام مهاجران از روش فراتحلیل استفاده شد تا مهم‌ترین عناصر سرمایه اجتماعی مؤثر بر ادغام مهاجران ایرانی و میزان تأثیرشان شناسایی شود.

مبانی نظری

نظریه سرمایه اجتماعی بر این دلالت دارد که افراد وقتی از منابع موجود در شبکه‌های اجتماعی خود استفاده می‌کنند، عملکرد بهتری در رسیدن به اهداف خود دارند (World Bank, 2000). فلاپ و والکر^۱ (۲۰۰۴) بیان می‌کنند که به‌خاطر فواید و ارزش قابل پیش‌بینی منابع شبکه‌های اجتماعی، افراد سعی می‌کنند تا در روابط با دیگران سرمایه‌گذاری کنند. با وجود استفاده گسترده از مفهوم سرمایه اجتماعی، هنوز تعریف دقیق مورد توافقی درباره آن وجود ندارد. محققان مختلف تعاریف متفاوتی از آن ارائه می‌دهند. بوردیو^۲ (۱۹۸۶) سرمایه اجتماعی را یک صفت افراد در بستر و شرایط اجتماعی می‌داند. در واقع می‌توان سرمایه اجتماعی را از طریق اقدامات هدفمند به دست آورد و سرمایه اجتماعی را به منافع اقتصادی متعارف تبدیل کرد. باین‌وجود توانایی انجام این کار بستگی به ماهیت الزامات، ارتباطات و شبکه‌های اجتماعی در دسترس افراد قرار دارد. کلمن^۳ (۱۹۸۸) سرمایه اجتماعی را به‌عنوان ساختار اجتماعی برای ارتقای اقدامات افراد توصیف می‌کند. پاتنام^۴ (۱۹۹۳) روی تقویت کارایی جامعه تأکید می‌کند و کالیر^۵ (۱۹۹۸) سرمایه اجتماعی را به‌عنوان تعاملات اجتماعی که جنبه خارجی دارد، تعریف می‌کند.

براساس ایده پاتنام، پورتز^۶ (۱۹۹۸، ۲۰۰۰) مفهوم سرمایه اجتماعی را در دو سطح تعریف کرد. او مدعی است که سرمایه اجتماعی با توانایی‌های افراد در دستیابی به فواید هم در سطح خرد (عضویت در گروه) و هم در سطح کلان (ساختارهای اجتماعی) مرتبط است. در طول این فرایند، سرمایه اجتماعی به‌طور کلی به معنی ارتباطی که یک فرد با دیگران می‌سازد است. مفهوم سرمایه اجتماعی در علوم اجتماعی رواج یافته است؛ زیرا این مفهوم توجه به پدیده‌های واقعی و مهم را مورد تأکید قرار می‌دهد.

علی‌رغم وجود تعریف مختلف توسط صاحب‌نظران و محققان برجسته، همه فکر می‌کنند که اهداف نهایی یک منفعت اقتصادی فردی (منابع مفید یا یک شغل بهتر) یا یک منفعت اجتماعی (امنیت اجتماعی و اقدامات جمعی بیشتر) می‌باشد؛ بنابراین بیشتر این تعاریف بر روی سه عنصر شبکه اجتماعی، هنجارهای تعامل و اعتماد تأکید می‌کنند. در بین این سه عنصر، معمولاً شبکه اجتماعی به‌عنوان عنصر اصلی سرمایه اجتماعی مولد اعتماد و هنجارها در نظر گرفته می‌شود (Putnam, 2007; Coleman, 1990; Bourdieu, 1986).

مارشال و استول^۷ (۲۰۰۴) بیان می‌کنند که افراد براساس خصوصیات نژادی، فرهنگی و قومی مشترک، نگرش‌های درون‌گروهی براساس اعتماد، تعاملات و همکاری‌های دوگانه را گسترش می‌دهند. همچنین تعاملات با افراد از گروه‌های و فرهنگ‌های دیگر به دلیل کاهش تفاوت‌های بین‌گروهی مفید است. ارزش اکتشافی چنین رویکردهایی برای درک فرایندهای ادغام مفید است. بری^۸ (۱۹۸۰) یک مدل فرهنگ‌پذیری دوطرفه^۹ را پیشنهاد می‌دهد که چگونگی تطابق افراد با رویکردهای مختلف برای همگون‌سازی را توضیح می‌دهد. رویکرد همگون‌سازی فرهنگی ممکن است برای درک ادغام اقتصادی مهاجران مفید باشد. باین‌وجود، افراد و گروه‌ها در میزان مشارکت در فرایندهای فرهنگ‌پذیری و همگون‌سازی با هم تفاوت دارند (Berry, 1990). جانسون و سوروکا^{۱۰} (۲۰۰۱)

¹ Flap & Völker

² Bourdieu

³ Coleman

⁴ Putnam

⁵ Collier

⁶ Portes

⁷ Marshall and Stolle

⁸ Berry

⁹ Bidirectional Acculturation Model

¹⁰ Johnston and Soroka

نشان می‌دهند که پس‌زمینه‌های قومی-نژادی مهاجران شامل رفتارهایی می‌شود که اثرات متفاوتی بر ادغام دارد. برای مثال، چینی‌ها و مهاجران جنوب شرقی آسیا بیشتر از بقیه مهاجران اقلیت متکی بر منابع قومی هستند. رایان^۱ و همکاران (۲۰۰۸) با مشاهده تنوع بین گروه‌های قومی و نژادی، بیان کردند که تشخیص نسیت نقش‌ها برای ایجاد یک تمایز بین شبکه‌سازی پلی و پیوندی^۲ در ادغام اقلیت آشکار مهاجران امری ضروری است. آن‌ها به‌طور خاص مدعی‌اند که شبکه‌سازی با افراد مشابه (پیوند) ممکن است حمایت‌های اجتماعی و روانی در این گروه‌ها مفید باشد؛ ولی شبکه‌سازی و ارتباط با گروه‌های متفاوت دیگر (پلی) ممکن است برای شغل‌یابی و ادغام اقتصادی مهاجران مفید باشد.

نتایج تحقیق محققان مختلف هم حکایت از تأثیرگذاری سرمایه اجتماعی بر ادغام مهاجران دارد. برای مثال، نخعی (۲۰۰۷) دریافت که سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت ولی محدودی بر درآمدهای اقلیت آشکار در بریتانیا مهاجر دارد. او سرمایه اجتماعی را براساس اعتماد، مشارکت اجتماعی، ارتباط خانوادگی و شبکه قومی سنجید و تمایزی بین شبکه‌سازی پلی و پیوندی قائل نشد. او تأثیر معنادار مشارکت اجتماعی بر درآمدهای زنان مهاجر را پیدا نکرد.

باوجود تأکید مطالعات این حوزه بر تأثیرگذاری سرمایه اجتماعی بر پیامدهای اقتصادی مهاجران، لی^۳ (۲۰۰۴) به این نتیجه رسید که سرمایه اجتماعی می‌تواند برای میزان سرمایه انسانی افراد و گروه‌های مفید باشد. هو^۴ (۲۰۰۹) دریافت که مهاجرانی که به شبکه‌سازی با افراد با قومیت‌های مشابه خود (شبکه‌سازی پیوندی) تأکید می‌کنند، در مقایسه با مهاجرانی که چنین تأکیدی ندارند (شبکه‌سازی پلی)، دارای تحصیلات، مهارت‌های زبانی و درآمدهای کمتری هستند. این نتایج نشان می‌دهد که افرادی که سرمایه انسانی کمتری دارند، تمایل به متکی شدن به سرمایه اجتماعی قومی برای فعالیت‌های اقتصادی خود دارند. در تحلیل شبکه‌سازی اجتماعی، آگیلرا^۵ (۲۰۰۲) دریافت که سرمایه اجتماعی براساس گروه‌های قومی و نژادی اثرات متفاوتی دارد. او نشان داد که سیاه‌پوستان، در مقایسه با افراد آمریکای لاتین و سفیدپوستان، بازده بالاتری را برای سرمایه اجتماعی دریافت می‌کنند.

در مدل‌های ادغام مهاجران مثل مدل ادغام بین‌نسلی (اسر^۶، ۲۰۰۸). به تأثیر سرمایه اجتماعی اشاره شده است. این نظریه از سه مؤلفه اصلی تشکیل شده است. این بنا بر فردگرایی روش‌شناختی، یعنی تلاش برای تبیین پدیده‌های اجتماعی (به‌عنوان مثال الگوهای ادغام مهاجران) با اشاره به کنش‌های فردی است؛ بنابراین مؤلفه اول مسیرهای جایگزین کنش مهاجران را مشخص می‌کند. مؤلفه دوم این کنش‌های جایگزین را به شرایط ساختاری مهاجران پیوند می‌دهد. مشابه نظریه‌های همگون‌سازی^۷ و یکی‌سازی^۸، مدل ادغام بین‌نسلی بین عوامل زمینه‌ای و فردی تفاوت قائل می‌شود. هر دو نظریه فرض می‌کنند که عوامل زمینه‌ای شرایط مؤثر بر تصمیمات و کنش‌های فردی هستند. با این حال، روند تصمیم‌گیری و اقدام مهاجر در نظریه‌های بحث شده تاکنون ضمنی باقی‌مانده است. در مقابل، مدل ادغام بین‌نسلی صریحاً روند تصمیم‌گیری را مدنظر قرار می‌دهد (Esser, 1980). مؤلفه سوم مشخص می‌کند که پدیده‌های اجتماعی - در این مورد الگوهای خاصی از ادغام مهاجران - به‌عنوان نتیجه بالقوه ناخواسته کنش‌های تعمدی، به وجود می‌آیند. روند و نتایج ادغام مهاجران را می‌توان طبق مدل فقط از طریق بازسازی چگونگی تصمیم‌گیری افراد برای کنش باتوجه‌به موقعیتی که در آن قرار دارند و فرصت‌ها و محدودیت‌هایی که با آن روبرو هستند، توضیح داد. ایده کلی این مدل این است که همه افراد برای دستیابی به رفاه مادی و تأیید اجتماعی تلاش می‌کنند تا اهداف اجتماعی را از طریق سرمایه‌گذاری و صرف وقت انجام دهند (Esser, 2006). مشکلی که مهاجران با آن روبرو هستند این است که ممکن است آنها از منابع لازم برای تولید مؤثر رفاه در کشور پذیرنده برخوردار نباشند و یا اینکه منابع و سرمایه‌هایی که در اختیار دارند در اثر مهاجرت کاهش یابد. نظریه اقتصادی از این مسئله به‌عنوان مشکل انتقال سرمایه (انسانی و اجتماعی) یاد می‌کند (Friedberg, 2000).

به‌طورکلی درباره نظریه سرمایه اجتماعی باید گفت که هر چه افراد شبکه‌های پلی (ارتباط با افراد بیرون از گروه)، مشارکت اجتماعی و اعتماد تعمیم‌یافته، در مقایسه با شبکه‌های پیوندی و اعتماد بین شخصی، بیشتری داشته باشند، عملکردهای اقتصادی و اجتماعی بهتری مثل ادغام در جامعه میزبان خواهند داشت. نتایج تحقیقات قبلی مثل تسلیم^۹ و همکاران (۲۰۲۰)، فجت و

1 Ryan

2 Bridging and bonding

3 Li

4 Hou

5 Aguilera

6 Esser

7 Assimilation

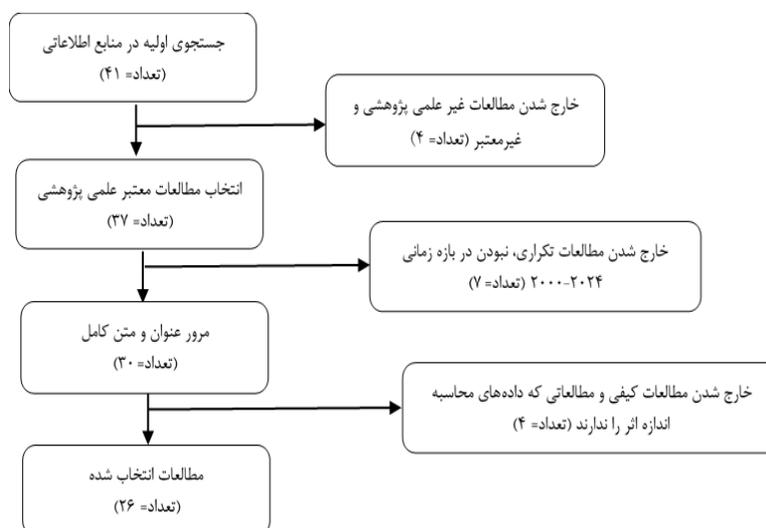
8 Incorporation

9 Tasleem

بیلگیلی^۱ (۲۰۱۸)، بیلدو و وایت^۲ (۲۰۱۵)، ون میتیرن^۳ و همکاران (۲۰۱۴)، کاظمی پور و نخعی (۲۰۱۴) و هیلبرون^۴ و همکاران (۲۰۱۰) نشان می‌دهد که شبکه‌های پلی و مشارکت مهاجران و اعتماد تعمیم‌یافته آن‌ها تاثیر مثبتی بر ادغام اقتصادی و اجتماعی مهاجران دارد.

روش پژوهش و داده‌ها

روش تحقیق حاضر، فراتحلیل است. فراتحلیل را هنر ترکیب تحقیقات و تحلیل تحلیل‌ها می‌نامند. فراتحلیل روشی کمی، عینی و علمی برای تحلیل و ترکیب نتایج مطالعات مختلف پیشین است (Lipsey & Wilson, 2001). فراتحلیل زیرمجموعه‌ای از مرور نظام‌مند^۵ است. یک مرور نظام‌مند تلاش می‌کند تا شواهد تجربی را که با معیارهای واجد شرایط بودن از پیش تعیین‌شده برای پاسخ به یک سؤال تحقیقاتی خاص مطابقت دارند، جمع‌آوری کند. ویژگی‌های کلیدی یک مرور نظام‌مند عبارتند از: مجموعه‌ای از اهداف به‌وضوح بیان‌شده با معیارهای واجد شرایط بودن از پیش تعریف‌شده برای مطالعات؛ یک روش‌شناسی صریح و قابل تکرار؛ یک جستجوی منظم که تلاش می‌کند تمام مطالعاتی را که معیارهای واجد شرایط بودن را برآورده می‌کنند، شناسایی کند (Pigott, 2012). در فراتحلیل که بر روی مطالعات کمی صورت می‌گیرد ابتدا موضوع تحقیق انتخاب و سپس صورت‌بندی می‌شود و منابع مرتبط با انجام فراتحلیل جمع‌آوری می‌شوند. پس از آن، باتوجه‌به خصوصیات مختلف کدگذاری و داده‌ها جمع‌آوری و تبدیل به اندازه اثر^۶ می‌شوند. روش تحقیق این مطالعه به دو بخش زیر تقسیم می‌شود:

شکل ۱. فلوجارت استراتژی جستجو و انتخاب مطالعات

۱. مرور نظام‌مند

ابتدا این تحقیق با روش مرور نظام‌مند به بررسی دوره زمانی انجام تحقیق، روش پژوهش، شاخص‌های ادغام مهاجران و متغیرهای اثرگذار بر ادغام و سپس محاسبه اندازه اثر برای هر یک از این متغیرها می‌پردازد. چهارچوب نمونه گیری این مقاله، همه مطالعات منتشر شده طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ با موضوع «ادغام مهاجران ایرانی» در پایگاه‌های نمایه مقالات مثل سیج، تیلور و فرانسیس، ساینس دایرکت، پاب‌مد، وایلی و اشپرینگر^۷ است که با کلیدواژه‌های «ادغام اقتصادی مهاجران ایرانی، ادغام اجتماعی مهاجران ایران و سرمایه اجتماعی مهاجران ایرانی» جستجو شدند. معیارهای ورود و خروج هم پرداختن به موضوع سرمایه اجتماعی و ادغام مهاجران ایرانی در عنوان مقالات می‌باشد. در ابتدا ۴۱ مقاله مرتبط با موضوع پیدا شد. سپس باتوجه‌به معیارهای مرتبط بودن متن مقاله به

¹ Fajth & Bilgili

² Bilodeau & White

³ Van Meeteren

⁴ Heilbrunn

⁵ Systematic review

^۶ اندازه اثر (Effect size) آماره‌ای است که اهمیت اثر آزمایشی یا شدت رابطه بین دو متغیر را منعکس می‌کند. ابتدا اندازه اثر هر مطالعه محاسبه می‌گردد و سپس اندازه‌ی اثر مطالعات مختلف با هم مقایسه می‌شوند و در نهایت اندازه اثر کلی رابطه بین دو متغیر یا اثر آزمایشی در چند مطالعه محاسبه می‌شود تا درباره تاثیرگذاری آن اثر آزمایشی یا رابطه بین دو متغیر نتیجه‌گیری شود (Borenstein et al, 2009).

⁷ Sage, Taylor & Francis, Science direct, PubMed, John Wiley, and Springer

موضوع ادغام مهاجران ایرانی و وجود داده‌های مورد نیاز برای محاسبه اندازه اثر این تعداد پالایش شدند و در نهایت ۲۶ مقاله مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند (لیست این مطالعات در جدول پیوست آمده است).

۲. فراتحلیل

مهمترین اطلاعاتی که در بخش فراتحلیل باید استخراج شود، اطلاعات مربوط به محاسبه اندازه اثر است. در این مقاله اطلاعاتی مثل ضریب همبستگی، حجم نمونه و جهت رابطه از مطالعات مرور شده استخراج شدند. در مرحله چهارم، اندازه اثرات متغیرهای سرمایه اجتماعی موثر بر ادغام مهاجران با استفاده از نرم افزار فراتحلیل جامع^۱ محاسبه شدند. در مرحله پنجم، برای تفسیر اندازه اثرات محاسبه شده از جدول کوهن^۲ (۱۹۷۷) استفاده شد. علاوه بر این موارد، از فرارگرسیون^۳ در این مطالعه استفاده شد. در فراتحلیل، وقتی ارزیابی تاثیر یک عامل مستقل بر پیامد مهم باشد از فرارگرسیون استفاده می‌شود. در تکنیک‌های آماری مرسوم، از رگرسیون برای تعیین تأثیر یک عامل بر یک متغیر پیامد استفاده می‌شود و تکنیک مشابهی به نام فرارگرسیون می‌تواند به عنوان بخشی از فراتحلیل به کار گرفته شود. فرارگرسیون مشابه تحلیل زیرگروه است، با این تفاوت که عوامل انتخاب شده معمولاً در سطح سنجش فاصله‌ای، مانند تاریخ انتشار هر مطالعه، هستند (Card, 2011). در این مطالعه سال انجام مطالعه به عنوان عامل تأثیرگذار بر اندازه اثرات متغیرهای مستقل و وابسته در نظر گرفته شد.

جدول ۱. جدول توزیع طبقات اندازه اثر بر مبنای برآورد آماره‌ها

تفسیر اندازه اثر	مقدار r	مقدار d
اندازه اثر کم	کمتر از ۰/۳	کمتر از ۰/۵
اندازه اثر متوسط	از ۰/۳ تا ۰/۵	از ۰/۵ تا ۰/۸
اندازه اثر زیاد	۰/۵ و بیشتر	۰/۸ و بیشتر

یافته‌ها

یافته‌ها در دو بخش مرور نظام‌مند و فراتحلیل ارائه می‌شوند:

۱. مرور نظام‌مند

یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که روش پیمایش (۶۵/۵ درصد) بیشترین از بقیه مورد استفاده قرار گرفته است. روش‌های طولی-پانلی (۲۳ درصد) و سری-زمانی (۱۱/۵ درصد) در مرتبه‌های بعدی قرار دارند. کشورهای اروپایی بیشترین میزبان‌های مهاجران ایرانی در تحقیقات مرور شده بودند (۶۵/۵ درصد). کشورهای قاره آسیا و استرالیا با ۱۹ درصد و کشورهای آمریکای شمالی با ۱۵/۵ درصد دارای بالاترین میزان هستند. همچنین این جدول نشان می‌دهد که حدود یک سوم تحقیقات مرور شده (۳۴ درصد) در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۲ انجام شده و حدود دو سوم تحقیقات (۶۵/۶ درصد) مربوط به بازه زمانی ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۴ هستند. دستیابی به شغل مناسب و درآمد کافی شایع‌ترین معیار سنجش ادغام اقتصادی-اجتماعی مهاجران ایرانی بوده است؛ سپس شاخص‌های پیوند با جامعه میزبان و خوداشتغالی در رده‌های بعدی قرار دارند. متغیر تحصیلات پرتکرارترین متغیر مستقل در تحقیقات مرور شده بود. بعد از این متغیر، متغیرهای سن مهاجران، مشارکت اجتماعی و شبکه روابط در رده‌های بعدی قرار دارند. متغیر اعتماد اجتماعی کمترین سهم را در مطالعات مرور شده به عنوان متغیر مستقل به خود اختصاص داده‌اند.

۲. فراتحلیل

مطابق نتایج جدول ۳ و آزمون ناهمگنی نشان می‌دهد که در همه متغیرهای مستقل، به جز شبکه روابط، باید از اندازه اثرات تصادفی استفاده کرد. نتایج اندازه اثرات تصادفی حکایت از این دارد که رابطه ادغام مهاجران و تحصیلات برای ۱۹ مطالعه برابر با ۰/۲۵ است که این میزان با توجه به جدول کوهن (۱۹۸۸) در حد کم ارزیابی می‌شود. رابطه ادغام مهاجران و مشارکت اجتماعی برای ۹ مطالعه برابر با ۰/۲۲ و کم ارزیابی گردیده است. اندازه اثرات ثابت ادغام مهاجران و شبکه روابط برابر با ۰/۱۶ و در حد کم است. اندازه اثرات

¹ Comprehensive Meta-analysis

² Cohen

³ Meta-regression

تصادفی ادغام مهاجران و اعتماد اجتماعی در سه مطالعه معادل ۰/۱۴ و در حد کم قرار دارد. نتایج تأثیر سن بر ادغام نشان می‌دهد که اندازه اثرات تصادفی سن بر ادغام برابر با ۰/۱۳ منفی و در حد کم ارزیابی گردیده است.

جدول ۲. جدول توصیف خصوصیات تحقیقات مرور شده

خصوصیات تحقیقات مرور شده	مؤلفه‌های هر خصوصیت	تعداد	درصد
روش پژوهش	پیمایش مقطعی	۱۷	۶۵/۵
	پیمایش پانلی-طولی	۶	۲۳
	سری زمانی	۳	۱۱/۵
	جمع کل	۲۶	۱۰۰
قاره/کشور میزبان	کشورهای قاره اروپا	۱۷	۶۵/۵
	کشورهای قاره آسیا و استرالیا	۵	۱۹
	کشورهای قاره آمریکای شمالی	۴	۱۵/۵
	جمع کل	۲۶	۱۰۰
دوره زمانی انجام تحقیق	۲۰۰۰ تا ۲۰۱۲	۹	۳۴
	۲۰۱۳ تا ۲۰۲۴	۱۷	۷۶
	جمع کل	۲۶	۱۰۰
شاخص‌های ادغام مهاجران	دستیابی به شغل و درآمد مناسب	۱۷	۶۵/۵
	پیوند با جامعه میزبان	۴	۱۵/۵
	خوداشتغالی	۳	۱۱/۵
	تجربه تبعیض	۲	۷/۵
	جمع کل	۲۶	۱۰۰
متغیرهای مستقل	تحصیلات	۱۹	۷۳
	سن مهاجران	۱۶	۶۵/۲
	مشارکت اجتماعی	۹	۳۴
	شبکه روابط	۶	۲۳
	اعتماد اجتماعی	۳	۱۱/۵

جدول ۳. اندازه اثرات عناصر سرمایه اجتماعی بر ادغام مهاجران

آزمون همگنی	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	اثرات ترکیبی تصادفی	فاصله اطمینان اثرات ثابت	اثرات ترکیبی ثابت	تعداد مطالعه	آماره‌ها متغیرهای مستقل
۱۴۲/۱*	۰/۱۸-۰/۳۴	۰/۲۵*	۰/۲۶-۰/۲۸	۰/۲۷*	۱۹	تحصیلات
۶۶/۸*	۰/۱۴-۰/۲۶	۰/۲۲*	۰/۲۴-۰/۲۶	۰/۲۵*	۹	مشارکت اجتماعی
۴/۸	۰/۱۱-۰/۱۸	۰/۱۵*	۰/۱۴-۰/۱۸	۰/۱۶*	۶	شبکه روابط
۱۴۸/۵*	۰/۱۰-۰/۲۰	۰/۱۴*	۰/۱۱-۰/۱۴	۰/۱۲*	۳	اعتماد اجتماعی
۳۵/۱*	-(۰/۱۵-۰/۱۰)	-۰/۱۳*	-(۰/۱۴-۰/۱۲)	-۰/۱۳*	۱۶	سن مهاجران

*معناداری کمتر از ۰/۰۵

جدول ۴ نتایج فرا رگرسیون با استفاده از سال انجام تحقیق برای پیش‌بینی اندازه اثرات تحصیلات، سن و مشارکت اجتماعی بر ادغام مهاجران را نشان می‌دهد. ضریب فرارگرسیون برای سال در اندازه اثرات تحصیلات-ادغام برابر ۰/۱۳- است، به این معنی که با افزایش سال از ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴، اندازه اثر تحصیلات-ادغام مهاجران به اندازه ۰/۱۳ کاهش می‌یابد. ضریب فرارگرسیونی سال برای اندازه اثر مشارکت اجتماعی-ادغام نشان می‌دهد که یک درجه افزایش در سال منجر به کاهش ۰/۰۸ در اندازه اثر مشارکت اجتماعی-ادغام می‌شود. ضریب فرارگرسیون سال برای اندازه اثر سن-ادغام برابر ۰/۰۳- است، به این معنی که هر یک درجه افزایش در سال از ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ باعث کاهش ۰/۰۳ واحدی در اندازه اثر سن-ادغام می‌شود. ضریب تبیین (R^2) نشان می‌دهد که متغیر تعدیل‌گر

۱ درصدی هر سطر این قسمت از تقسیم تعداد بر کل ۲۶ مطالعه ضرب در ۱۰۰ محاسبه شده است و جمع درصدی ۱۰۰ نیست.

سال بیشترین تبیین را از واریانس تحصیلات-ادغام و سپس مشارکت اجتماعی-ادغام انجام داده است و کمترین تبیین مربوط به سن-ادغام می‌شود.

جدول ۴. فرارگرسیون تاثیر سال انجام تحقیق بر اندازه اثرات متغیرهای مستقل بر ادغام مهاجران

اندازه اثرات	ضریب فرارگرسیونی	انحراف معیار	فاصله اطمینان ضرایب	R ²
تحصیلات-ادغام (تعداد= ۱۸ مطالعه)	مقدار ثابت سال	۹/۹۴ ۰/۰۴۹	۷/۲-۴۶/۳ -(۰/۰۴-۰/۲۱)	۰/۱۲
مشارکت-ادغام (تعداد= ۹ مطالعه)	مقدار ثابت سال	۱۸/۰۱ ۰/۰۳۰	۱۴/۵-۲۴/۳ -(۰/۰۳-۰/۱۷)	۰/۰۹
سن-ادغام (تعداد= ۱۶ مطالعه)	مقدار ثابت سال	۲/۲۷ ۰/۰۰۸	۱/۳-۴/۱ -(۰/۰۱-۰/۰۸)	۰/۰۵

* معناداری کمتر از ۰/۰۵

بحث و نتیجه‌گیری

ادغام مهاجران فرایند تحرک اقتصادی و شمول اجتماعی برای تازه‌واردان و فرزندان‌شان است. به این ترتیب، ادغام بر نهادها و مکانیسم‌هایی؛ مثل آموزش و پرورش عمومی و تخصصی، توسعه نیروی کار، مراقبت‌های بهداشتی، ارائه خدمات دولتی به جوامع دارای تنوع زبانی؛ تأثیر می‌گذارد که توسعه و رشد را در جامعه ارتقا می‌دهند. ادغام موفق جوامعی را می‌سازد که از نظر اقتصادی قوی‌تر و از نظر اجتماعی و فرهنگی فراگیرتر هستند. با توجه به اهمیت ادغام مهاجران در جوامع، در این تحقیق ادغام مهاجران ایرانی در کشورهای پذیرنده آنها بررسی شد تا وضعیت ادغام این مهاجران و تاثیر عناصر سرمایه اجتماعی بر آنها، براساس تحقیقات پیشین، تبیین گردد.

مطابق نتایج تحقیق، از عناصر سرمایه اجتماعی، متغیرهای مشارکت اجتماعی، شبکه روابط و اعتماد اجتماعی بر ادغام مهاجران ایرانی تاثیر مثبت و معناداری دارد. براساس نظریه سرمایه اجتماعی، **شواتزر و همکاران (۱۹۹۴)** بیان می‌کنند که ادغام اجتماعی در برگیرنده روابط اجتماعی فرد مهاجر، بزرگی شبکه روابط وی (تعداد دوستان و بستگان) و میزان تماس وی با آنهاست. در واقع پیوندهای اجتماعی فعال فرد نشانگر جای‌گیری در روابط یا بالعکس انزوای فرد در روابط است. مطابق نتایج تحقیق، مهاجرانی که شبکه روابط بیشتری دارند، ادغام بالاتری را تجربه می‌کنند. نتایج تحقیقات پیشین **(باتیستی^۱ و همکاران، ۲۰۱۶؛ بیامن^۲، ۲۰۱۲)** در راستای نتایج این تحقیق است. همچنین براساس این نظریه می‌توان بیان کرد که مهاجران دارای شبکه روابط پلی و اعتماد تعمیم‌یافته، پیوندهای سست ولی بیشتری را برقرار می‌کنند که این پیوندهای به آنها در شغلیابی و جذب حمایت‌های اجتماعی کمک می‌کند **(پاتنام، ۲۰۰۰)**. نتایج تحقیقات پیشین مثل **بیلدو و وایت (۲۰۱۶)**، **ون میتیرن و همکاران (۲۰۱۵)** و **هیلبرون و همکاران (۲۰۱۰)** هم نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی پلی به مهاجران در ادغام اقتصادی بهتر کمک می‌کند.

در راستای نظریه سرمایه اجتماعی درباره تاثیر تحصیلات بر ادغام مهاجران، **لی (۲۰۰۴)** مدعی است که سرمایه اجتماعی می‌تواند برای میزان سرمایه انسانی افراد و گروه‌های مفید باشد. **هو (۲۰۰۹)** بیان می‌کند مهاجرانی که به شبکه‌سازی با افراد با قومیت‌های مشابه خود (شبکه‌سازی پیوندی) تأکید می‌کنند، در مقایسه با مهاجرانی که چنین تأکیدی ندارند (شبکه‌سازی پلی)، دارای تحصیلات، مهارت‌های زبانی و درآمدهای کمتری هستند. این نتایج نشان می‌دهد که افرادی که سرمایه انسانی کمتری دارند، تمایل به متکی شدن به سرمایه اجتماعی قومی برای فعالیت‌های اقتصادی خود دارند. **آگیلرا (۲۰۰۲)** نشان می‌دهد که سیاه‌پوستان، در مقایسه با افراد آمریکای لاتین و سفیدپوستان، بازده بالاتری را برای سرمایه اجتماعی دریافت می‌کنند. بنابراین پیش‌بینی می‌شود که افراد مهاجر با ارتقای سرمایه اجتماعی، بتوانند سرمایه انسانی (تحصیلات) خود را ارتقا دهند و با این ابزارها، خلقیات اقتصادی ارزشمند در خود درونی می‌کنند و جامعه‌پذیری خود را به سمت مطلوبیت اجتماعی می‌برند.

به‌طورکلی نظریه سرمایه اجتماعی مدعی است که هر چه افراد شبکه‌های پلی (ارتباط با افراد بیرون از گروه) و اعتماد تعمیم‌یافته، در مقایسه با شبکه‌های پیوندی و اعتماد بین شخصی، بیشتری داشته باشند، عملکردهای اقتصادی و اجتماعی بهتری

¹ Battisti

² Beaman

مثل ادغام در جامعه میزبان خواهند داشت. این نتایج در راستای نتایج تحقیقات پیشین (تسلیم و همکاران، ۲۰۲۰؛ فجت و بیلگیلی، ۲۰۱۸؛ کاظمی‌پور و نخعی، ۲۰۱۴) قرار دارد.

درباره مقاصد مهاجرت مهاجران ایرانی که کشورهای اروپایی و سپس آسیایی و استرالیا بود باید گفت که برخی خصوصیات ساختاری مقصد مهاجرت مثل دسترسی بهتر به بازار کار و برخورداری از امکانات رفاهی و اجتماعی باعث می‌شود ادغام مطلوب با شتاب بیشتری برای مهاجران اتفاق بیفتد. همچنین برخی ویژگی‌های مبدأ مهاجرت مثل محرومیت چندگانه، تعصبات قومی-مذهبی و تبعیض‌های جنسیتی باعث می‌شود از جاکندگی بیشتر مهاجران می‌گردد و تلاش آنها را برای مشارکت اقتصادی در مقصد مهاجرت دوچندان می‌کند. این موارد هم با نظریه دافعه و جاذبه لی (۱۹۶۶) قابل توضیح می‌باشد. براساس این نظریه مهاجرت به خاطر شرایط اقتصادی، اجتماعی و رفاهی نامناسب مبدأ و وضعیت بهتر این موارد در مقصد اتفاق می‌افتد. نتایج این تحقیق هم نشان می‌دهد که برخی شرایط مناسب مقاصد مهاجرت (مثل وضعیت بازار کار و امکانات رفاهی) در کنار بعضی شرایط نامناسب مبدأ (مثل مشکلات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی و برخی محرومیت‌ها) باعث شد تا مهاجران تصمیم به مهاجرت و ادغام اقتصادی بهتر در مقصد مهاجرت بگیرند. نتایج تحقیقات قبلی مثل حاج‌عبدو (۲۰۱۴) هم نشان می‌دهد برخی خصوصیات مقصد مهاجرت می‌تواند بر ادغام مهاجران تأثیرگذار باشد.

نتایج فرارگریسون نشان می‌دهد که با افزایش سال از ۲۰۰۰ به ۲۰۲۴ اندازه اثرات تحصیلات، مشارکت اجتماعی و سن با ادغام اجتماعی کاهش می‌یابد. یعنی با افزایش سال، تاثیر تحصیلات، مشارکت اجتماعی و سن بر ادغام اجتماعی کاهش می‌یابد. این نتایج نشان می‌دهد که احتمالاً مهاجران ایرانی که در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۱ مهاجرت کردند، تحصیلات، مشارکت اجتماعی و سن مناسب‌تری برای ادغام در جوامع میزبان داشتند. گزارش‌های رسمی هم حکایت از مهاجرت بیشتر مهاجران بدون مهارت یا تحصیلات تخصصی در سال‌های اخیر دارد (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، ۲۰۲۲). براساس گزارش بانک جهانی با گذار از سال ۲۰۱۰ و نزدیک شدن به سال‌های اخیر میزان دانشجویان ایرانی محصل در دانشگاه‌های خارجی کاهش پیدا کرده است.

درباره تاثیر افزایش سال بر کاهش اندازه اثرات تحصیلات، مشارکت و سن بر ادغام مهاجران ایران باید گفت که نقش تحریم‌های اقتصادی شدیدی که از سال ۲۰۱۲ بر ایران تحمیل شد، به‌طور چشمگیری نوع مهاجران و روند ادغام آنها را تغییر داد. این تغییر در مقایسه دو دوره ۲۰۰۰-۲۰۱۲ و ۲۰۱۳-۲۰۲۴ به‌وضوح قابل مشاهده است. پیش از سال ۲۰۱۲، جریان مهاجرت ایرانیان عقلانی و قابل پیش‌بینی بود. عمده مهاجران را افراد با تحصیلات دانشگاهی و متمول تشکیل می‌دادند. این گروه به دلیل سطح بالای تحصیلات و مشارکت اجتماعی، ادغام موفق‌تری را در جامعه میزبان تجربه می‌کردند. اما پس از ۲۰۱۲ و با تشدید تحریم‌های همه‌جانبه بر علیه ایران، مهاجرت‌های ایرانی‌ها با شتاب و تنوع بیشتری انجام شد. نتایج حاصل از تحریم‌های مذکور عبارت‌اند از: مشکلات فروش نفت و پایین آمدن درآمد و مبادلات بین‌المللی پرخطر، افت تولید و افزایش شدید بیکاری در ایران. در کنار این مشکلات اقتصادی، فضایی از ناامیدی و عدم اطمینان به آینده در جامعه شکل گرفت که افراد بسیار بیشتری را به مهاجرت سوق داد. یافته‌های مطالعات پیشین مثل راغب و کرمی (۱۴۰۳) و علمی و پاسندی یساقی (۱۴۰۳) هم این افزایش مهاجرت را تایید می‌کنند. طبیعی است که همه این مهاجران جدید از تحصیلات یا مشارکت اجتماعی قابل قبولی برخوردار نبودند. همین امر باعث شد تأثیر مثبت این متغیرها بر فرایند ادغام در دوره پس از ۲۰۱۲ به شکل محسوس کاهش یابد.

به‌طورکلی، هرچه عناصر سرمایه اجتماعی مهاجران ایرانی (نظیر تحصیلات، مهارت‌ها و شبکه‌های اجتماعی) غنی‌تر باشد، ادغام اقتصادی-اجتماعی آنها نیز موفق‌تر خواهد بود. این فرایند در دوره‌هایی که مهاجرت‌کنندگان ایرانی سرمایه اجتماعی بهتری داشتند، راحت‌تر انجام می‌شد. همچنین در جوامع مقصدی که برنامه‌های پیچیده و سختی برای ورود مهاجران به بازار کار دارند (مانند کشورهای اروپایی و آمریکای شمالی)، مهاجران ایرانی با دشواری بیشتری برای ادغام مواجه می‌شوند. در ادامه پیشنهادهای برای جوامع مبدأ و مقصد برای ارتقای ادغام مهاجرت‌کنندگان ایرانی دارد ارائه می‌شود. در جوامع مقصد مهاجرت، باید با تنظیم مجدد قوانین و سیاست‌های پذیرش مدارک تحصیلی و آموزش مهارت‌های موردنیاز گروه‌های شغلی جامعه میزبان، ورود مهاجران به بازار کار، به‌خصوص مهاجران با مهارت و تحصیلات تخصصی کم، تسهیل شود. از آنجایی که مهاجران آسیایی، به‌ویژه ایرانیان، گروهی ناهمگون هستند، برنامه‌های آموزشی و آمادگی شغلی باید براساس خصوصیات مهاجران و بسترهای فرهنگی و اجتماعی آنها باشد. برای کارفرمایان جامعه میزبان مهاجرت هم باید امکاناتی مثل تخفیف‌های مالیاتی در نظر گرفت تا آنها با انگیزه‌های بیشتری آموزش‌های مهارت‌محور برای مهاجران ارائه نمایند. برای جوامع مبدأ، مؤسسات و نهادهای مرتبط با مهاجرت باید مشاوره‌های جامع

و دقیق درباره کشورهای مقصد به مهاجران ارائه کنند. این مشاوره‌ها باید به آن‌ها کمک کند تا با در نظر گرفتن مهارت‌های شبکه‌سازی، میزان مشارکت‌پذیری و سطح تحصیلات خود، کشوری را برای مهاجرت انتخاب کنند که بالاترین شانس ادغام موفق را برای‌شان به ارمغان آورد.

منابع

- تکاوران، قمر (۱۴۰۲). وضعیت مهاجرت ایران، تهران، نشر پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- سهرابی، مریم، اکبری، حسین، صدیق اورعی، غلامرضا و صادقی، رسول. (۱۴۰۱). فراتحلیل عوامل موثر بر ادغام اقتصادی-اجتماعی مهاجران ایرانی در جوامع مقصد با تأکید بر سرمایه انسانی. *جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، ۱۱ (ویژه‌نامه)، ۸۱-۱۰۳. <https://doi.org/10.22034/jeds.2022.50072.1616>
- میرزایی، حسین. (۱۳۹۹). زمینه‌های پیدایش و ادغام فرهنگی- اجتماعی مهاجران ایرانی در فرانسه. *فصلنامه علوم اجتماعی*، ۲۷ (۸۸)، ۲۵-۷۰. <https://doi.org/10.22054/qjss.2020.48012.2169>
- راغب، علی و کرمی، مهناز. (۱۴۰۳). فراترکیب علل مهاجرت نخبگان ایرانی و راهکارهای ممانعت از آن، *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱۹ (۳۸)، ۳۳۳-۳۶۶. <https://doi.org/10.22034/jpai.2024.2023461.1332>
- علمی، زهرا و پاسندی یساقی، فاطمه. (۱۴۰۳). عوامل مؤثر بر مهاجرت از ایران با تأکید بر تورم و بیکاری، *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱۹ (۳۸)، ۳۶۷-۴۱۲. <https://doi.org/10.22034/jpai.2025.2026835.1345>
- نوغانی، محسن و میرمحمدتبار، سیداحمد (۱۳۹۶). *فراتحلیل: مبانی و کاربردها*، مشهد، انتشارات دانشگاه فردوسی.
- Abbasi-Shavazi, M. J., Sadeghi, R., & Mohammadi, A. (2017). Staying or Remigration among Afghan Returnees and its Determinants. *Journal of Population Association of Iran*, 11(22), 10–41. [In Persian]. https://www.jpaiassoc.ir/article_30184.html
- Aguilera, M. B. (2002). The impact of social capital on labor force participation: evidence from the 2000 Social Capital Benchmark Survey. *Social Science Quarterly*, 83(3), 853–874. <https://doi.org/10.1111/1540-6237.00118>
- Akcapar, S. (2006). Conversion as a Migration Strategy in a Transit Country: Iranian Shiites Becoming Christians in Turkey. *International Migration Review*, 40(4), 817–853. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2006.00045.x>
- Akcapar, S. (2010). Re-Thinking Migrants' Networks and Social Capital: A Case Study of Iranians in Turkey. *International Migration*, 48(5), 161–196. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2009.00557.x>
- Algan, Y., Dustmann, C., Glitz, A., & Manning, A. (2010). The Economic Situation of First- and Second-Generation Immigrants in France, Germany, and the UK. *The Economic Journal*, 120(542), F4–F30. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2009.02338.x>
- Andersson, A., Edling, C., & Rydgren, J. (2017). The intersection of class origin and immigration background in structuring social capital: the role of transnational ties. *The British Journal of Sociology*, 69(1), 99–123. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12289>
- Andersson, M., Larsson, J. P., & Öner, Ö. (2020). Ethnic enclaves and self-employment among Middle Eastern immigrants in Sweden: ethnic capital or enclave size? *Regional Studies*, 55(4), 590–604. <https://doi.org/10.1080/00343404.2020.1839638>
- Bakker, L., Dagevos, J., & Engbersen, G. (2017). Explaining the refugee gap: a longitudinal study on labour market participation of refugees in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11), 1775–1791. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2016.1251835>
- Battisti, M., Peri, G., & Romiti, A. (2016). *Dynamic effects of co-ethnic networks on immigrants' economic success* (Working Paper No. 22389). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w22389>
- Beaman, L. A. (2012). Social networks and the dynamics of labour market outcomes: Evidence from refugees resettled in the U.S. *The Review of Economic Studies*, 79(1), 128–161. <https://doi.org/10.1093/restud/rdr017>
- Berry, J. (1980). Acculturation as varieties of adaptation. In A. Padilla (Ed.), *Acculturation: Theory, models and some new findings* (pp. 9–25). West View.
- Berry, J. (1990). Psychology of acculturation. In J. Berman (Ed.), *Cross-cultural perspectives: Nebraska symposium on motivation* (Vol. 37, pp. 201–234). University of Nebraska Press.
- Bevelander, P., & Pendakur, R. (2013). The labour market integration of refugee and family reunion immigrants: a comparison of outcomes in Canada and Sweden. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40(5), 689–709. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2013.849569>

- Bilodeau, A., & White, S. (2015). Trust among recent immigrants in Canada: levels, roots and implications for immigrant integration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(1), 1–22. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2015.1093411>
- Blau, F. D., Kahn, L. D., & Papps, K. L. (2011). Gender, source country characteristics, and labor market assimilation among immigrants. *The Review of Economics and Statistics*, 93(1), 43–58. <https://doi.org/10.2307/23015919>
- Blom, S. (2004). Labour market integration of refugees in Norway under changing macro-economic conditions. *Journal of International Migration and Integration*, 5(1), 1–31. <https://doi.org/10.1007/s12134-004-1000-3>
- Borenstein, M., Hedges, L., Higgins, J., & Rothstein, H. (2009). *Introduction to meta-analysis*. Wiley & Sons publication. <https://doi.org/10.1002/9780470743386>
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Greenwood.
- Brekke, I. (2013). How Do Husbands Affect the Labour Market Participation of Majority and Immigrant Women? *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 39(10), 1639–1657. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2013.833693>
- Cadena, B., Duncan, B., & Trejo, S. (2015). The Labor Market Integration and Impacts of US Immigrants. In *Handbook of the economics of international migration* (Vol. 1, pp. 1197–1259). North Holland. <https://doi.org/10.1016/B978-0-444-53768-3.00022-9>
- Card, N. A. (2011). *Applied meta-analysis for social science research*. Guilford Publications.
- Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (Rev. ed). Academic Press.
- Coleman, J. S. (1990). *Foundations of social theory*. Harvard University Press.
- Collier, P. (2002). Social capital and poverty: a microeconomic perspective. In C. Grootaert & T. van Bastelaer (Eds.), *The Role of Social Capital in Development: An Empirical Assessment* (pp. 19–41). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511492600.003>
- Dahlstedt, I., & Bevelander, P. (2010). General versus vocational education and employment integration of immigrants in Sweden. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 8(2), 158–192. <https://doi.org/10.1080/15562948.2010.480879>
- Di Saint Pierre, F., Martinovic, B., & De Vroome, T. (2015). Return Wishes of Refugees in the Netherlands: The Role of Integration, Host National Identification and Perceived Discrimination. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(11), 1836–1857. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2015.1023184>
- Elmi, Z., & Pasandi Yasaghi, F. (2025). Factors Influencing Emigration from Iran: The Role of Inflation and Unemployment. *Journal of Population Association of Iran*, 19(38), 367–412. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jpai.2025.2026835.1345>
- Esser, H. (1980). *Aspects of migration sociology*. Luchterhand.
- Esser, H. (2006). *Language and Integration: The social conditions and consequences of language acquisition by migrants*. Frankfurt Campus.
- Esser, H. (2008). Does the 'New' immigration require a 'New' theory of intergenerational integration. In A. Portes & J. DeWind (Eds.), *Rethinking migration. New theoretical and empirical perspectives* (pp. 308–341). Berghahn Books. <https://doi.org/10.25336/P6X03H>
- Fajth, V., & Bilgili, Ö. (2018). Beyond the isolation thesis: exploring the links between residential concentration and immigrant integration in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(15), 1–20. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1544067>
- Falavarjani, M. F., & Yeh, C. J. (2017). The impact of acculturation identification and acculturative stress on creativity among Iranian immigrants living in Malaysia. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(13), 2219–2239. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1366301>
- Flap, H. D., & Völker, B. (2004). *Creation and returns of social capital*. Routledge.
- Foroutan, Y. (2008). Migration Differentials in Women's Market Employment: An Empirical and Multicultural Analysis. *International Migration Review*, 42(3), 675–703. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2008.00142.x>
- Friedberg, R. M. (2000). You can't take it with you? Immigrant assimilation and the portability of human capital. *Journal of Labor Economics*, 18(2), 221–251. <https://doi.org/10.1086/209957>

- Gerdes, C. (2014). A Comparative Study of Net Transfers for Different Immigrant Groups: Evidence from Germany. *International Migration*, 52(2), 175–208. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2009.00573.x>
- Haberfeld, Y., & Lundh, C. (2014). Self-Selection and Economic Assimilation of Immigrants: The Case of Iranian Immigrants Arriving to Three Countries During 1979–1985. *International Migration Review*, 48(2), 354–386. <https://doi.org/10.1111/imre.12080>
- Hadj-Abdou, L. (2014). Immigrant Integration and the Economic Competitiveness Agenda: A Comparison of Dublin and Vienna. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40(12), 1875–1894. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2014.887462>
- Heath, A., Davidov, E., Ford, R., Green, E. G. T., Ramos, A., & Schmidt, P. (2019). Contested terrain: explaining divergent patterns of public opinion towards immigration within Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(3), 475–488. <https://doi.org/10.5167/uzh-168914>
- Heilbrunn, S., Kushnirovich, N., & Zeltzer-Zubida, A. (2010). Barriers to immigrants' integration into the labor market: Modes and coping. *International Journal of Intercultural Relations*, 34(3), 244–252. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2010.02.008>
- Hojat, M., Foroughi, D., Mahmoudi, H., & Holakouee, F. (2010). A Desire to Return to the Country of Birth as a Function of Language Preference: An Empirical Study with Iranian Immigrants in the United States. *International Migration*, 48(3), 158–173. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2009.00550.x>
- Hou, F. (2009). Immigrants working with co-ethnics: who are they and how do they fare. *International Migration*, 47(2), 69–100. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2009.00516.x>
- Johnston, R., & Soroka, N. (2001). Social capital in a multicultural society: the case of Canada. In P. Dekker & E. M. Uslaner (Eds.), *Social capital and participation in everyday life* (pp. 30–44). Routledge.
- Joona, P. A. (2011). The Native-Immigrant Income Gap among the Self-Employed in Sweden. *International Migration*, 49(3), 118–143. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2009.00510.x>
- Kavli, H. C. (2015). Adapting to the Dual Earner Family Norm? The Case of Immigrants and Immigrant Descendants in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(5), 835–856. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2014.975190>
- Kazemi, A., Baghbanian, A., Maymand, M. M., & Rahmani, H. (2018). Contributing Factors to Migration Growth Among Iranian Students: Drivers of Migration to Malaysia. *Journal of International Migration and Integration*, 19(3), 757–770. <https://doi.org/10.1007/s12134-018-0567-z>
- Kazempur, A., & Nakhaie, M. R. (2014). The Economics of Attachment: Making a Case for a Relational Approach to Immigrants' Integration in Canada. *Journal of International Migration & Integration*, 15(3), 609–632. <https://doi.org/10.1007/s12134-013-0284-6>
- Klinthäll, M., & Urban, S. (2014). Second-Generation Immigrants in the Small-Business Sector in Sweden. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 12(3), 210–232. <https://doi.org/10.1080/15562948.2013.827768>
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47–57. <https://doi.org/10.2307/2060063>
- Li, P. (2004). Social capital and economic outcomes for immigrants and ethnic minorities. *Journal of International Migration and Integration*, 5(2), 171–190. <https://doi.org/10.1007/s12134-004-1008-8>
- Lindert, A., Korzilius, H., Van de Vijver, F. J. R., Kroon, S., & Arends-Tóth, J. (2008). Perceived discrimination and acculturation among Iranian refugees in the Netherlands. *International Journal of Intercultural Relations*, 32(6), 578–588. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2008.09.003>
- Lipsey, M. W., & Wilson, D. B. (2001). *Practical meta-analysis*. Sage.
- Littell, J. H., Corcoran, J., & Pillai, V. (2008). *Systematic reviews and meta-analysis*. Oxford University Press.
- Marshall, M., & Stolle, D. (2004). Race and the city. Neighborhood context and the development of generalized trust. *Political Behavior*, 26(2), 126–153. <https://doi.org/10.1023/B:POBE.0000035960.73204.64>
- Mirzaei, H. (2020). Genesis and Integration of Iranian Diaspora in France. *Social Sciences*, 27(88), 25–70. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/qjss.2020.48012.2169>
- Moztarzadeh, A. (2015). Psychological and sociocultural adaptation: Acculturation, depressive symptoms, and life satisfaction among older Iranian immigrants in Canada. *Clinical Gerontologist: The Journal of Aging and Mental Health*, 38(2), 114–130. <https://doi.org/10.1080/07317115.2014.990601>

- Müller, L., & Kooij, R. (2019). Aspirations and Job Success of Highly Qualified Second Generation Iranians in Germany. *Iranian Studies*, 52(1-2), 159-180. <https://doi.org/10.1080/00210862.2019.1596740>
- Nakhaie, R. (2007). Ethnoracial origins, social capital, and earnings. *Journal of International Migration and Integration*, 8(3), 307-325. <https://doi.org/10.1007/s12134-007-0024-x>
- Noghani, M., & Mir Mohamad Tabar, S. A. (2017). *Meta-analysis: Fundamentals and applications*. Ferdowsi University Press. [In Persian].
- OECD. (2022). *International migration outlook 2019*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c3e35eeccn>
- Omidvar, R. (2016). The biggest issues facing migrants today. *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2016/11/the-biggest-issues-facing-migrants-today>
- Pasetti, F. (2014). *Country report - Integration policies in Spain* (INTERACT RR 2014/30). Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European University Institute.
- Phan, M. B., Banerjee, R., Deacon, L., & Taraky, H. (2015). Family Dynamics and the Integration of Professional Immigrants in Canada. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(13), 2061-2080. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2015.1045461>
- Pigott, T. D. (2012). *Advances in meta-analysis*. Springer.
- Portes, A. (1998). Social capital: Its origins and applications in modern sociology. *Annual Review of Sociology*, 24(1), 1-24. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.1>
- Portes, A. (2000). The two meanings of social capital. *Sociology Forum*, 15(1), 1-12. <https://doi.org/10.1023/A:1007537902813>
- Putnam, R. D. (1993). The prosperous community: social capital and public life. *The American Prospect*, 4(13), 35-42.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon and Schuster.
- Putnam, R. D. (2007). E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century The 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *Scandinavian Political Studies*, 30(2), 137-174. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9477.2007.00176.x>
- Ragheb, A., & Karami, M. (2025). Iranian Brain Drain: Causes and Solutions Through a Meta-Synthesis Approach. *Journal of Population Association of Iran*, 19(38), 333-366. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jpai.2024.2023461.1332>
- Raijman, R., & Semyonov, M. (2000). Modes of labor market incorporation and occupational cost among new immigrants to Israel. *The International Migration Review*, 29(2), 375-394.
- Raza, M., Beaujot, R., & Woldemicael, G. (2013). Social Capital and Economic Integration of Visible Minority Immigrants in Canada. *International Migration & Integration*, 14(2), 263-285. <https://doi.org/10.1007/s12134-012-0239-3>
- Ryan, L., Sales, R., Tilki, M., & Siara, B. (2008). Social networks, social support and social capital: the experiences of recent polish migrants in London. *Sociology*, 42(4), 672-690. <https://doi.org/10.1177/0038038508091622>
- Schwarzer, R., Hahn, A., & Schröder, H. (1994). Social integration and social support in a life crisis: Effects of macrosocial change in East Germany. *American Journal of Community Psychology*, 22(5), 661-683. <https://doi.org/10.1007/BF02506899>
- Sohrabi, M., Akbari, H., Sediq Orei, G., & Sadeghi, R. (2023). Meta-analysis of Factors Affecting the Socioeconomic Integration of Iranian Emigrants in Host Societies with Emphasis on Human Capital. *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 11(Special Issue), 81-103. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jeds.2022.50072.1616>
- Takavaran, Q. (2023). *Status of Iranian immigration*. Culture, Art and Communication Research Institute Publication. [In Persian].
- Tasleem, Z., Na'eim Ajis, M., & Abidin, N. A. Z. (2020). Examining the Housing Experiences in Malaysia: a Qualitative Research on Pakistani Immigrant Labours. *Journal of International Migration and Integration*, 21(2), 241-251. <https://doi.org/10.1007/s12134-019-00723-7>
- Van Doorn, M., Scheepers, P., & Dagevos, J. (2013). Explaining the Integration Paradox Among Small Immigrant Groups in the Netherlands. *Journal of International Migration and Integration*, 14(2), 381-400. <https://doi.org/10.1007/s12134-012-0244-6>
- Van Meeteren, M., Mascini, P., & van den Berg, D. (2014). Trajectories of Economic Integration of Amnestied Immigrants in Rotterdam. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(3), 448-469. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2014.924846>
- World Bank. (2000). *World development report 2000/2001*. The World Bank. <http://documents.worldbank.org/curated/en/230351468332946759>

World Bank. (2021). *Migration and remittances data*. Retrieved from

<https://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittancesdiasporaissues/brief/migration-remittances-data>

Worrall, J., & Saleh, A. (2019). Persian Pride and Prejudice: Identity Maintenance and Interest Calculations among Iranians in the United Arab Emirates. *International Migration Review*, 54(2), 496–526. <https://doi.org/10.1177/0197918319860154>

جدول پیوست-مطالعات مرور شده در تحقیق

مجله	عنوان مقاله	روش	محقق
Iranian Studies	Aspirations and Job Success of Highly Qualified Second Generation Iranians in Germany	Cross-sectional survey	Müller & Kooij, 2019
International Migration Review	Persian Pride and Prejudice: Identity Maintenance and Interest Calculations among Iranians in the United Arab Emirates	Cross-sectional survey	Worrall & Saleh, 2019
Journal of International Migration and Integration	Contributing Factors to Migration Growth Among Iranian Students: Drivers of Migration to Malaysia	Cross-sectional survey	Kazemi et al, 2018
Journal Ethnic and Migration Studies	Explaining the refugee gap: a longitudinal study on labour market participation of refugees in the Netherlands	Panel survey	Bakker et al, 2017
Journal Ethnic and Migration Studies	The impact of acculturation identification and acculturative stress on creativity among Iranian immigrants living in Malaysia	Cross-sectional survey	Falavarjani & Yeh, 2017
British Journal of Sociology	The intersection of class origin and immigration background in structuring social capital: the role of transnational ties	Panel survey	Andersson et al, 2017
Journal of Ethnic and Migration Studies	Family Dynamics and the Integration of Professional Immigrants in Canada	Cross-sectional survey	Phan et al, 2015
Clinical Gerontologist	Acculturation, Depressive Symptoms, and Life Satisfaction Among Older Iranian Immigrants in Canada	Panel survey	Moztarzadeh, 2015
Journal of Immigrant & Refugee Studies	Second-Generation Immigrants in the Small-Business Sector in Sweden	Cross-sectional survey	Klinthäll & Urban, 2014
Journal Ethnic and Migration Studies	Adapting to the Dual Earner Family Norm? The Case of Immigrants and Immigrant Descendants in Norway	Cross-sectional survey	Kavli, 2015
Journal Ethnic and Migration Studies	Return Wishes of Refugees in the Netherlands	Cross-sectional survey	Di Saint Pierre et al, 2015
Journal of Immigrant & Refugee Studies	General Versus Vocational Education and Employment Integration of Immigrants in Sweden	Cross-sectional survey	Dahlstedt & Bevelander, 2010
International Migration	Comparative study of net transfers for different immigrant groups: Evidence from Germany	Time series	Gerdes, 2014
International Migration Review	Self-Selection and Economic Assimilation of Immigrants: The Case of Iranian Immigrants	Time series	Haberfeld & Lundh, 2014
Journal Ethnic and Migration Studies	The labour market integration of refugee and family reunion immigrants	Panel survey	Bevelander & Pendakur, 2013
Journal Ethnic and Migration Studies	How Do Husbands Affect the Labour Market Participation of Majority and Immigrant Women	Panel survey	Brekke, 2013

مجله	عنوان مقاله	روش	محقق
Journal of International Migration and Integration	Explaining the Integration Paradox Among Small Immigrant Groups in the Netherlands	Cross-sectional survey	van Doorn et al, 2013
International Migration	Ethnic Enclaves, Networks and Self-Employment among Middle Eastern Immigrants in Sweden	Panel survey	Andersson et al, 2020
International Migration	Re-Thinking Migrants' Networks and Social Capital: A Case Study of Iranians in Turkey	Cross-sectional survey	Akcapar, 2010
International Migration	A Desire to Return to the Country of Birth as a Function of Language Preference: An Empirical Study with Iranian Immigrants in the United States	Cross-sectional survey	Hojat et al, 2009
International Migration	The Native-Immigrant Income Gap among the Self-Employed in Sweden	Cross-sectional survey	Joona, 2009
International Migration Review	Migration Differentials in Women's Market Employment: An Empirical and Multicultural Analysis	Cross-sectional survey	Foroutan, 2008
International Journal of Intercultural Relations	Perceived discrimination and acculturation among Iranian refugees in the Netherlands	Cross-sectional survey	Lindert et al, 2008
International Migration Review	Conversion as a Migration Strategy in a Transit Country: Iranian Shiites Becoming Christians in Turkey	Cross-sectional survey	Akcapar, 2006
Journal of International Migration and Integration	Labour Market Integration of Refugees in Norway under Changing Macro-Economic Conditions	Time series	Blom, 2004
International Migration Review	Modes of Labor Market Incorporation and Occupational Cost among New Immigrants to Israel	Cross-sectional survey	Raijman & Semyonov, 2000